

Samenvatting

Burger- en overheidsparticipatie is enorm in ontwikkeling. Landelijk is er geen vast stramien, elke gemeente en regio ontwikkelt maatwerk op basis van lokale behoeften en (bestuurs)cultuur. In Maastricht is in deze collegeperiode veel in gang gezet, zoals de burgerbegroting, (stads)visietrajecten, participatietrajecten rondom Tongerseweg, cultuurvisie en omgevingsvisie, samenkrachtprojecten als de uit-je-dak-prijs en Thuis in Maastricht is herontwikkeld als online participatieplatform. Al deze activiteiten hebben samen enorm veel informatie opgeleverd: wat werkt wel, wat werkt minder. Die kennis en ervaring willen het college van B&W nu, met de raad, om gaan zetten in een Maastrichtse aanpak. Dat doen we in twee stappen. In september '21 wil het college met de raad een aantal stellingen vastleggen in een startbesluit, als uitgangspunt voor deze aanpak. Daarmee gaan we verder om zo ook met de inzichten van onder andere Maastricht-Lab, Burgerbegroting en participatieleidraad omgevingswet de aanpak verder vorm te geven. De Maastrichtse aanpak wordt in het voorjaar van '22 vastgesteld door de raad. En als sluitstuk wordt een bijpassende participatieverordening vastgesteld (Q1 '22).

Beslispunten

- 1) Akkoord te gaan met de voorgestelde route om te komen tot een Maastrichtse participatie-aanpak (zie -3-).
- 2) Akkoord te gaan met stellingen als uitgangspunt voor het op te stellen beleid dat in de vorm van een startdocument aan de raad wordt voorgelegd (zie -3-).

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 27 juli 2021:

Conform.

1. Aanleiding

In het coalitieakkoord Maastricht Onbegrensd en Ontspannen is besloten om blijvend te investeren en te innoveren op het gebied van burger- en overheidsparticipatie. In december 2019 is voor deze doelstelling het Plan van Aanpak Burger- en Overheidsparticipatie (PvA) door de raad vastgesteld, met name gericht op experimenten. Het PvA voorziet echter niet voldoende in bovenstaande doelen. Zie ook het procesvoorstel. Naast de concrete ambitie geeft het coalitieakkoord een visie op de samenwerking tussen de gemeente enerzijds en inwoners, bedrijven en andere stakeholders anderzijds.

Maastricht is niet van de gemeente, haar bestuurders of ambtenaren, maar van de gemeenschap: ruim 122.500 Maastrichtenaars die deze welkome veelzijdige stad vormen. Samen met bezoekers en mensen die hier komen om te werken. Dit hoofdlijnenakkoord en de hierin verwoorde toekomstperspectieven en doelstellingen gaan over hen. Daarom heeft de gemeente een open en uitnodigende houding naar hen, maar ook naar de Maastrichtse bedrijven en maatschappelijke instellingen. Zij geven consequent en continu samen vorm en inhoud aan maatschappelijke opgaven vanuit een gezamenlijk geformuleerde toekomstvisie (p. 8).

Deze visie vraagt om verdere uitwerking in participatiebeleid en –verordening.

2. Context

Om een goed beeld te krijgen waar we staan hebben we twee sporen in gang gezet:

1- Handen uit de mouwen: uitvoeren van participatietrajecten

In deze coalitieperiode zijn of worden veel concrete participatieprojecten in gang gezet en uitgevoerd:

- Burgerbegroting
- Participatieleidraad Omgevingswet (Q4 '21 in de raad)
- Stadsvisie
- Economische visie
- Cultuurvisie
- Omgevingsvisie
- Participatie rond fysieke projecten als Tongerseweg, buurtpark Blauwe Loper
- Uit-je-dak-prijs (inwoners stimuleren hun balkon of dakterras te vergroenen)

- Thuis in Maastricht transformeren naar online participatieplatform
- Maastricht-Lab onderzoek in Pottenberg, De Heeg en Wittevrouwenveld/ Wyckerpoort

In deze trajecten hebben we ervaring opgedaan. En hierbij constateren we dat praktisch anders is dan papier en behoeftes verschillen. Zo is niet alles meteen een 'hit'. En is het proberen, experimenteren en samen zoeken naar de juiste modus om recht te doen aan participatie. Al deze trajecten leveren daarmee een schat aan informatie op.

2- Participatie over participatie

Juist participatiebeleid dient op een interactieve manier tot stand te komen.

Tot op heden is op diverse manieren met partijen gesproken over het thema participatie, met het oog op verzamelen van input voor het participatiebeleid:

- stadsbrede enquête in februari/maart 2021, 2857 respondenten
- dialoogavond met deelnemers participatieproces omgevingsvisie (8 deelnemers) en twee dialoogavonden met inwoners over participatie (-/+90 deelnemers)
- online sessie participatie in juni 2021 met presentatie opgehaalde resultaten en tafelgesprek;
- diverse bijeenkomsten met informele raads werkgroep participatie
- diverse interne bijeenkomsten: interne klankbordgroep, interne kerngroep en diverse overleggen over specifieke thema's (zoals communicatie, vergunnen)

Ook opbrengst van eerdere dialogen over en onderzoek naar participatie wordt meegenomen, zoals de bijeenkomst ten behoeve van het PvA (30 oktober 2019), de rapportage Gouden Sleutels (februari 2019), de rapportage Quickscan Lokale Democratie (maart 2020) en de Verkenning participatie omgevingswet (Eliane Mans, mei 2020).

Contourennota

De vele gesprekken met belanghebbenden, belangstellenden en deskundigen hebben - samen met de ervaringen - geleid tot een contourennota (bijlage) waarbij de mogelijke ontwikkelrichtingen worden geduid. Bij de meeste contouren worden 2 ambitieniveaus beschreven met keuzes en consequenties, te weten:

1. Realistische ambitie: stapsgewijs doorontwikkelen vanuit huidige situatie
 - a. Vasthouden aan decentrale aanpak
 - b. Participatiebeleid bestendigt uitvoering PVA en borduurt hierop voort
 - c. Coördinatie op uitvoering en uitrol participatiebeleid
 - d. Vertrek vanuit bestaande capaciteit en organisatiestructuur
 - e. Beperkte financiële consequenties (100-200K p/j)
2. Hoge ambitie: versnelde doorontwikkeling en verandering
 - a. Aanpak participatie centraliseren.
 - b. Participatiebeleid verbreed ten opzichte van PVA.
 - c. Zware sturing op uitvoering participatiebeleid
 - d. Ingrepen in capaciteit en organisatiestructuur
 - e. Grote financiële consequenties (structurele meerkosten rond 1 mln)

3. Gewenste situatie

Om de contourenverkenning te vertalen in een concrete Maastrichtse aanpak, is het belangrijk dat de gemeenteraad zich uitsprekt over haar ambities. De opgedane ervaringen en de mogelijke contouren leiden tot een aantal stellingen die al uitgangspunt kunnen dienen voor het op te stellen beleid. Deze stellingen wil het college van B&W eerst open bespreken met de gemeenteraad, alvorens deze uit te werken in een concrete Maastrichtse aanpak.

Negen stellingen:

1- participatie is geslaagd als het waardevolle informatie oplevert over hoe belanghebbenden een plan waarderen of willen aanpassen. Dat is iets anders dan 'iedereen tevreden maken';

2- met die informatie uit verschillende perspectieven neemt het *stadsbestuur* een weloverwogen besluit: dat wil zeggen: de beslisbevoegdheid blijft altijd bij college en raad, tenzij expliciet anders is afgesproken, zoals bij de burgerbegroting;

3- participatieprocessen over abstractere lange termijn visies leveren weinig spontane deelnemers op. Het werkt dan beter om op uitnodiging ('lottocratie' en inhoudsdeskundigen) de diepte in te gaan en het 'geluid van de stad' op te halen middels enquêtes en openbare discussies, met een belangrijke rol voor de media;

4- een goed participatieproces begint met heldere kaders over waar de ruimte ligt en waar niet. Zo zal er bij 'nimby'-onderwerpen minder ruimte zijn om mee te beslissen dan bij de herinrichting van een park;

5- een open, samenwerkende, nieuwsgierige, communicatieve houding is een kerncompetentie voor elke medewerker en daarmee een leidraad in onze organisatieontwikkeling;

6- participatie is immers ook een onderdeel van plan- en beleidsontwikkeling en hoort dus als een 'way of life' thuis in de eerste lijn. Participatie moet zeker niet weggeorganiseerd worden in een apart bureau dat als 'Fremdkörper' niet alleen ineffectief is, maar ook inefficiënt - want enorm kostbaar;

7- belanghebbenden (bewoners, bedrijven en organisaties) hebben behoefte aan één aanspreekpunt per buurt. We streven naar een ambtelijk aanspreekpunt in elke buurt, door ambtenaren die in de buurt trekker zijn van een project ook te laten functioneren als gesprekspartner en aanspreekpunt voor andere 'buurtzaken'.

8- de gemeentelijke organisatie is in staat om deze belangen integraal te behartigen, dan wel helder te communiceren waarom bepaalde wensen niet ingewilligd kunnen worden;

9- de gemeentelijke organisatie borgt kennis, advies en ervaring met betrekking tot participatietrajecten op centraal niveau, zonder deze met de uitvoering te belasten.

Route: van beleid naar uitvoering

Het college van B&W is na de vele gesprekken en de uitgebreide ervaringen klaar om het participatiebeleid van de tekentafel naar de uitvoering te brengen. Dat doen we in 4 stappen:

1. Startdocument participatie bespreken met de stad en de raad (14 en 21 september 2021) en besluitvorming gemeenteraad op 28 september 2021.
2. Na vaststellen door de gemeenteraad het startdocument en opgedane ervaringen vertalen in een Maastrichtse aanpak (okt '21 - maart '22) en ter besluitvorming voor te leggen in Q1 2022.
3. Parallel hieraan: inrichten van de noodzakelijke organisatiefaciliteiten;
4. Vastleggen beleid in passende participatieverordening: Q1 2022

Indien de raad een voorkeur uitspreekt voor andere ambities of snelheden van geplande beslismomenten, dan vraagt dit om een bijstelling (bijvoorbeeld na de gemeenteraadsverkiezingen).

5. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

N.v.t.

6. Effect op de openbare ruimte

N.v.t.

7. Personeel en organisatie

Afhankelijk van de behandeling in de raad en de keuzes is er impact op personeel en organisatie. In eerste instantie wat betreft competenties en bijbehorende studiefaciliteiten.

Daarnaast is er een mogelijke impact op de personele inzet per buurt. Deels is dit te organiseren door herschikking van taken, maar om te voldoen aan de behoeftes bij een volledige functionerende variant gaat het naar verwachting om extra fte's. Dit is nader te bepalen bij de uitwerking van de aanpak en afhankelijk van de dekkingsgraad en intensiteit van de aanwezigheid in de buurten.

8. Informatiemanagement en automatisering

N.v.t.

9. Financiën

Er blijft een werkbudget noodzakelijk voor het verder vormgeven van de aanpak. Deze kosten worden inzichtelijk gemaakt bij de presentatie de aanpak in Q1 2022.

10. Aanbestedingen

N.v.t.

11. Participatie tot heden

Zie 2.2.

12. Voorstel

1. Akkoord te gaan met de voorgestelde route om te komen tot een Maastrichtse participatie-aanpak (zie -3-)
2. Akkoord te gaan met stellingen als uitgangspunt voor het op te stellen beleid dat in de vorm van een startdocument aan de raad wordt voorgelegd (zie -3-).

13. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Het startdocument participatie en de contourennota worden in september voorgelegd aan de raad. Na deze besluitvorming volgt later dat najaar de besluitvorming van de participatieleidraad. Ook is dat het startsein om de aanpak verder vorm te geven en gelijktijdig te werken aan de passende invulling van de participatieverordening. Hierbij is de planning om zowel de aanpak als de participatieverordening voor te leggen ter besluitvorming in het eerste kwartaal van 2022.